

Onlineveiligheid van kinderen

MINDERJARIGEN BESCHERMEN EN
EMPOWEREN IN EEN DIGITALE
WERELD

VERSLAG VAN DE MEDEVOORZITTERS VAN HET SPECIAAL PANEL

VOOR DE ONLINEVEILIGHEID VAN KINDEREN

Prof. dr. Jörg M. Fegert en dr. Maria Melchior

Voorwoord

In maart 2026 heeft Ursula von der Leyen, voorzitter van de Europese Commissie, twee bijzondere adviseurs — prof. dr. Jörg M. Fegert en dr. Maria Melchior — de taak gegeven om samen het speciaal panel voor de onlineveiligheid van kinderen en mogelijke leeftijdsgrenzen voor sociale media voor te stellen. De twee medevoorzitters kregen de opdracht een verslag op te stellen over de resultaten van het panel en advies te geven over de beste manier waarop Europa de onlinewereld veiliger kan maken voor kinderen.

De oprichting van het panel werd aangekondigd in de toespraak over de Staat van de Unie van 2025 door de voorzitter van de Commissie. Het panel heeft vervolgens vooraanstaande academici, beroepsbeoefenaars, vertegenwoordigers van jongeren en ouders en andere specialisten op verschillende vakgebieden uit heel Europa bijeengebracht om de impact van sociale media op minderjarigen te beoordelen.

*“En bij al dit werk zullen we ons laten leiden door de noodzaak om ouders mondiger te maken en een veiliger Europa voor onze kinderen op te bouwen. **Want als het gaat om de onlineveiligheid van onze kinderen, gelooft Europa in ouders, niet in winsten.**”*

*Voorzitter van de Europese Commissie Ursula von der Leyen,
toespraak over de Staat van de Unie van 2025*

Het speciaal panel is driemaal bijeengekomen, met telkens andere specialisten. De eerste bijeenkomst vond plaats op 5 maart 2026. Toen werd er gekeken naar het bestaande wetenschappelijke bewijs met betrekking tot de impact van sociale media — en de digitale omgeving meer in het algemeen — op kinderen en adolescenten.

Op 16 april 2026 kwam het speciaal panel voor de tweede keer bijeen en besprak het de bestaande EU-wetgeving en -instrumenten en nationale beleidsmaatregelen voor de onlineveiligheid van kinderen. De derde bijeenkomst van het speciaal panel vond plaats op 16 juni 2026 en was gericht op nationaal beleid en mogelijke aanbevelingen om kinderen en adolescenten in de digitale wereld te beschermen en de middelen te geven om beter voor zichzelf op te komen.

De belangrijkste onderwerpen die tijdens de bijeenkomsten werden besproken, waren onder meer:

- De positieve en negatieve effecten van de invoering van specifieke leeftijdsgrenzen voor sociale media en andere digitale diensten
- Op maat gesneden benaderingen om minderjarigen te beschermen en te empoweren, op basis van leeftijdsgroep, sociaal-economische achtergrond en leeftijdsspecifieke risico's

- Veiligheid door ontwerp/door standaardinstellingen en de verantwoordelijkheid van aanbieders van sociale media en andere digitale diensten
- Onderwijs- en voorlichtingsmaatregelen ter bevordering van een verantwoord internetgebruik door kinderen, adolescenten, ouders, verzorgers, leerkrachten en opleiders
- Manieren om ouders en opleiders te ondersteunen en kinderen en adolescenten te helpen om de kansen van de digitale wereld te benutten

De analyse en aanbevelingen van dit verslag zijn gebaseerd op cruciale bijdragen van een gevarieerde groep specialisten die waren uitgenodigd voor elke panelbijeenkomst en talrijke aanvullende bijeenkomsten met vertegenwoordigers van de lidstaten, met name de bijeenkomsten die georganiseerd werden door het Ierse voorzitterschap van de Raad van de EU en Luxemburg (ministeriële bijeenkomst D9+), derde landen (waaronder Australië en Brazilië), het Europees Parlement en zijn leden (in het bijzonder de interfractiewerkgroep Rechten van het kind), het bedrijfsleven, het maatschappelijk middenveld, denktanks en andere organisaties, waaronder het Bureau van de Hoge Commissaris van de VN voor de mensenrechten en het Europees Comité voor gegevensbescherming.

Op basis van deze gesprekken en het verzamelde bewijsmateriaal hebben de medevoorzitters aanbevelingen opgesteld. Zij zijn de enige verantwoordelijken voor de aanbevelingen, maar hun werk is grotendeels te danken aan de inbreng van andere gerenommeerde deskundigen en vertegenwoordigers van ouders en jongeren, en aan de expertise die de Europese Commissie heeft bijgedragen.

Het verslag is bedoeld om informatie te verschaffen voor toekomstige maatregelen die de Europese Commissie en de EU-lidstaten kunnen voorstellen om de onlineveiligheid van kinderen te verbeteren. Deze onafhankelijke analytische beoordeling bevat aanbevelingen en biedt inspiratie voor kinderen, adolescenten, ouders, verzorgers, leerkrachten, opleiders en aanbieders van sociale media en andere digitale diensten over de manier waarop minderjarigen online beter kunnen worden beschermd en steviger in hun schoenen kunnen staan.

Kader: Reikwijdte en terminologie

De belangrijkste taak die voorzitter Von der Leyen het speciaal panel heeft gegeven, was om de onlineveiligheid van kinderen en mogelijke leeftijdsgrenzen voor sociale media te bespreken. Hoewel de reikwijdte van dit verslag aansluit op die opdracht, is het door het verloop van de besprekingen tijdens de bijeenkomsten van het speciaal panel en andere politieke ontwikkelingen (bijvoorbeeld de oproep van de leiders van de G7 van 17 juni 2026 over een veiligere digitale omgeving voor minderjarigen) duidelijk geworden dat de medevoorzitters de in dit verslag gebruikte terminologie nader moeten toelichten.

Onverminderd internationale, EU- of nationale rechtshandelingen worden in dit verslag de volgende termen en bijbehorende definities gebruikt:

- **Sociale media en andere digitale diensten (kort gezegd sociale media+):** In dit verslag worden de termen “sociale media+” en “sociale media en andere digitale diensten” gebruikt om diensten waar minderjarigen toegang toe kunnen hebben en die voor een bepaalde leeftijd ongeschikte en/of risicovolle inhoud en/of functies bevatten (bijvoorbeeld verslavende en schadelijke functies, waaronder eindeloos scrollen, automatisch afspelen, aanbevelingsalgoritmen en blijvende meldingen) ruim te definiëren. Onder aanbieders van sociale media en andere digitale diensten vallen ook onlineplatforms die fungeren als tussenplatforms voor inhoud van derden, zoals sociale media, en appstores. AI-systemen die risico's inhouden voor de veiligheid en ontwikkeling van minderjarigen, waaronder AI-chatbots, videospellen die kinderen blootstellen aan schadelijke handelspraktijken of gevaarlijke contacten, en videoplatforms die minderjarigen kunnen bezoeken terwijl de inhoud ervan niet geschikt is voor hun leeftijd, zijn hier andere voorbeelden van.
- **Minderjarigen, kinderen en adolescenten:** Onverminderd het wettelijk gedefinieerde gebruik van de term “kinderen” (bijvoorbeeld in het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van het kind) wordt in dit verslag gepleit voor een ontwikkelingsbewuste benadering van de onlinebescherming van minderjarigen, waarmee de specifieke risico's en kwetsbaarheden voor verschillende leeftijdsgroepen worden aangepakt. Voor deze analyse gebruiken de auteurs de term “minderjarigen” om te verwijzen naar alle kinderen en adolescenten jonger dan 18 jaar (de leeftijd waarop iemand meerderjarig wordt). De term “adolescenten” is van toepassing op alle minderjarigen van 13 tot 18 jaar. De term “kinderen” verwijst naar alle minderjarigen jonger dan 13 jaar. In dit verslag wordt de term “rechten van het kind” gebruikt om te verwijzen naar de rechten van alle kinderen jonger dan 18 jaar, zoals gedefinieerd in wetteksten. De term “onlineveiligheid van kinderen”, zoals genoemd in het mandaat van het speciaal panel, wordt gebruikt als overkoepelende term voor de bescherming en empowerment van minderjarigen in de digitale wereld.

Voorwoord: Veilig opgroeien in een wereld met sociale media+

De snelle ontwikkeling van digitale technologieën heeft geleid tot een radicale verandering in de manier waarop kinderen en adolescenten opgroeien en in contact staan met hun leeftijdsgenoten, ouders, leerkrachten en de wereld om hen heen. Tegelijkertijd blijven activiteiten in de offlinewereld cruciaal om te kunnen leren, betekenisvolle relaties op te bouwen en ervaringen op te doen die bepalend zijn voor de ontwikkeling van minderjarigen.

De wereld van sociale media+ biedt kinderen en adolescenten **tal van mogelijkheden** om te leren, contacten te leggen, deel te nemen aan activiteiten en creatief te zijn. Minderjarigen moeten echter de juiste kennis hebben en kunnen opkomen voor zichzelf om die kansen aan te grijpen en zich volop te ontplooien.

Ondanks deze voordelen **brengen sociale media+ ook een aantal risico's met zich mee** voor de gezonde ontwikkeling en het welzijn van minderjarigen. Hierbij kan het bijvoorbeeld gaan over overmatig gebruik door verslavende functies, de vervanging van activiteiten die bevorderlijk zijn voor de ontwikkeling, blootstelling aan schadelijke inhoud en ongepaste contacten online. Deze risico's worden alleen maar groter door de opkomst van nieuwe technologieën en vragen om gedurfde, maar zorgvuldige keuzes om kinderen en adolescenten online te beschermen.

Het wijdverbreide gebruik van sociale media en andere digitale diensten **heeft geleid tot grote zorgen bij beleidsmakers en ouders over de gevaren waarmee kinderen en adolescenten online te maken krijgen**. Hoewel er kritiek is geuit op leeftijdsgrenzen voor sociale media en andere digitale diensten, kunnen dergelijke grenzen **een noodzakelijke voorzorgsmaatregel zijn** totdat kan worden aangetoond dat kinderen en adolescenten veilig gebruik kunnen maken van sociale media+ of totdat er veilige alternatieven beschikbaar zijn.

Leeftijdsgrenzen zijn niet bedoeld om ouders en verzorgers of kinderen en adolescenten zelf in de eerste plaats verantwoordelijk te maken voor de veiligheid van minderjarigen online. Ook zijn ze niet bedoeld om aanbieders er “gemakkelijk mee weg te laten komen”. **Aanbieders van sociale media en andere digitale diensten blijven de hoofdverantwoordelijkheid dragen voor de veiligheid van de diensten die zij ontwikkelen en aanbieden.**

De bewijslast moet bij de aanbieders liggen, niet bij de toezichthouders, ouders en kinderen. **Totdat aanbieders kunnen aantonen dat hun diensten zodanig zijn ontworpen dat ze veilig zijn, moeten sociale media en andere digitale diensten in de EU beperkt toegankelijk zijn voor kinderen jonger dan 13 jaar.** Bovenop de EU-brede beperkingen kunnen de lidstaten bij wijze van voorzorgsmaatregel verdere leeftijdsgrenzen invoeren voor adolescenten (boven de 13 jaar).

Leeftijdsgrenzen uit voorzorg zijn onmiddellijke maatregelen om de langetermijndoelstelling te bereiken, namelijk ervoor zorgen dat sociale media+ veilig zijn voor minderjarigen door een cultuuromslag te bevorderen. Uit de eerste gegevens van landen die een algemene leeftijdsdrempel voor toegang tot sociale media hebben ingevoerd, blijkt dat de meeste minderjarigen een manier vinden om het beleid te omzeilen. Tegelijkertijd hebben sommige minderjarigen afscheid genomen van risicovolle sociale media en andere digitale diensten en meer tijd gemaakt voor offlineactiviteiten (zoals sport en sociale contacten). Dit toont aan dat een geleidelijke normverandering voor het gebruik van sociale media+ onder minderjarigen mogelijk is en moet worden erkend.

Maar verandering vergt tijd. Zo heeft het meer dan een generatie geduurd om de maatschappelijke houding ten aanzien van het wettelijk verbod op lijfstraffen in het onderwijs te veranderen (bijvoorbeeld in Duitsland en Zweden). Het verbod op lijfstraffen maakte duidelijker wat er verwacht werd van ouders, verzorgers, leerkrachten en opleiders, en maakte dat omstanders sneller ingrepen om ervoor te zorgen dat minderjarigen zonder geweld werden opgevoed. Het succes van deze maatregel blijkt uit de positieve trends en de voortdurende evaluatie sinds zijn invoering.

Voor doeltreffende leeftijdsgrenzen zou ook een maatschappelijke mentaliteitsverandering nodig zijn. Voortdurende evaluatie en monitoring op de lange termijn kunnen beleidsmakers helpen volgen of de gewoonten van minderjarigen en hun ouders, verzorgers en opleiders mettertijd zullen veranderen.

Kinderen en adolescenten die opgroeien in de huidige wereld van sociale media+, moeten een gezond en gelukkig leven kunnen leiden en gebruik kunnen maken van de mogelijkheden die sociale media en andere digitale diensten te bieden hebben. **De rechten die kinderen offline hebben, gelden ook online** — zoals het recht om veilig te zijn en te worden beschermd tegen alle vormen van economische uitbuiting en criminaliteit (met name seksueel geweld) en het recht op toegang tot informatie, op onderwijs en op vrije tijd.

“Al decennia maken we de echte wereld veiliger voor kinderen. We moeten nu hetzelfde doen in de digitale wereld. De kansen die technologie biedt, mogen niet ten koste gaan van hun veiligheid, gezondheid of geluk.”

Voorzitter van de Europese Commissie Ursula von der Leyen

Kinderen hebben het recht om op te groeien in een veilige omgeving die hun ontwikkeling bevordert, zowel online als offline. Hoewel we minderjarigen offline moeten blijven steunen, moeten we ook erkennen dat de onlineomgeving een steeds belangrijker onderdeel van het dagelijks leven van minderjarigen is geworden. Daarom

moet bescherming standaard worden gewaarborgd op alle sociale media en andere digitale diensten.

De rechten van kinderen moeten de grondslag vormen voor maatregelen voor hun onlineveiligheid. Mogelijke leeftijdsgrenzen moeten de rechten van het kind volledig eerbiedigen, evenredig zijn en worden afgewogen tegen de belangen van het kind. De middelen die daarvoor worden gebruikt, moeten gelijke tred houden met de technologische ontwikkelingen.

Hoewel aanbieders van sociale media en andere digitale diensten in de eerste plaats verantwoordelijk blijven voor de veiligheid van hun diensten, met name voor minderjarigen, is er een **ecosysteem van actoren nodig om kinderen en adolescenten op sociale media+ te beschermen en te empoweren**. Dat ecosysteem bestaat onder meer uit toezichthouders die de nodige maatregelen nemen, aanbieders die veilige en op de leeftijd afgestemde diensten aanbieden en ouders, verzorgers, leerkrachten en opleiders die een sleutelrol spelen bij het controleren en begeleiden van het internetgebruik van minderjarigen. Minderjarigen blijven zich ontwikkelen en de sociale media+ veranderen snel. **Daarom hangt het succes van het ecosysteem af van de onderling samenhangende acties van alle actoren** die dezelfde visie moeten delen: kinderen en adolescenten moeten veilig kunnen opgroeien in een digitale wereld.

Figuur 1: Ecosysteem voor het online beschermen en empoweren van minderjarigen

Politiek momentum om de onlineveiligheid van kinderen te verbeteren

De afgelopen maanden is gebleken dat de onlineveiligheid van kinderen wereldwijd een politieke prioriteit wordt. De **invoering, toepassing en voortdurende evaluatie van een “social media delay” (uitstel van het gebruik van sociale media) door Australië hebben de rest van de wereld waardevolle lessen opgeleverd**. Andere landen, zoals het Verenigd Koninkrijk en Canada, hebben dit voorbeeld gevolgd en wetgevingsvoorstellen op de planning staan, en Indonesië heeft al een verbod aangenomen.

Uit een recent verslag blijkt dat 92 % van de Europeanen van mening is dat een betere bescherming van kinderen en jongeren online een prioriteit voor de EU moet zijnⁱ.

De Europese leiders zijn ook begonnen deze kwestie aan te pakken. De Jutland-verklaringⁱⁱ van september 2025, de resolutie van het Europees Parlement waarin wordt voorgesteld om in de hele EU een digitale minimumleeftijd in te voerenⁱⁱⁱ, de oprichting van het speciaal panel voor de onlineveiligheid van kinderen door voorzitter Von der Leyen en de recente conclusies van de Europese Raad^{iv} zijn duidelijke tekenen dat er steeds meer politiek momentum is om concrete stappen te zetten en de toenemende risico's aan te pakken waarmee kinderen online worden geconfronteerd.

In juni 2026 hebben de G7 (Canada, Frankrijk, Duitsland, Italië, Japan, het Verenigd Koninkrijk, de Verenigde Staten en de Europese Unie) voor het eerst op het hoogste politieke niveau overeenstemming bereikt over gemeenschappelijke beginselen om minderjarigen te beschermen tegen digitale diensten die risico's met zich meebrengen^v.

Bovendien **werken verschillende EU-lidstaten aan wetgeving om een minimumleeftijd vast te stellen voor toegang tot sociale media en andere digitale diensten** die kinderen en adolescenten kunnen blootstellen aan gevaren. Zo stelt Frankrijk momenteel een leeftijdsgrens van 15 jaar voor, op basis van een zwarte lijst van diensten waarvoor beperkingen gelden. Griekenland overweegt een leeftijdsgrens van 15 jaar voor online socialenetwerkdiensten. Denemarken overweegt een verbod voor minderjarigen jonger dan 16 jaar, met de mogelijkheid om de leeftijd te verlagen met toestemming van de ouders. Zweden denkt na over een verbod tot het jaar waarin het kind 15 jaar wordt, met vrijstellingen voor verschillende soorten diensten. Vele andere landen, waaronder Portugal, Spanje, Duitsland en Polen, overwegen wetgeving over dit onderwerp vast te stellen.

In deze context is er een reëel risico dat de Europese eengemaakte markt voor digitale diensten wordt versnipperd. In dat licht vinden veel lidstaten het wenselijk dat de kwestie op EU-niveau wordt aangepakt. Er moet worden erkend dat de lidstaten verschillende culturele en nationale contexten hebben op het gebied van onderwijs, digitale geletterdheid en de bescherming van minderjarigen. Versnippering kan ertoe

leiden dat er verschillende beschermingsniveaus voor minderjarigen ontstaan binnen de EU. Dat zou ook betekenen dat toezichthouders praktische moeilijkheden kunnen ondervinden bij de handhaving en aanbieders te maken kunnen krijgen met hogere nalevingskosten. Dit kan een domino-effect hebben op de ontwikkeling van veiligere sociale media en andere digitale diensten en op de doeltreffendheid van de wetgeving voor onlineveiligheid.

De EU heeft al concrete maatregelen genomen om minderjarigen te beschermen. In recente besluiten van de Europese Commissie is alleen maar verder benadrukt dat de dreigingen waarmee kinderen en adolescenten online te maken kunnen krijgen, moeten worden aangepakt met concrete onderbouwing. Duidelijke voorbeelden zijn de voorlopige bevindingen met betrekking tot Meta en TikTok, die niet zouden voldoen aan de hoge normen voor de bescherming van minderjarigen online van de digitaaldienstenverordening en niet zouden voorzien in gemakkelijk toegankelijke mechanismen om inhoud die verband houdt met seksueel misbruik van kinderen te melden. Bovendien vormden recente baanbrekende beslissingen van Amerikaanse rechtbanken een historisch keerpunt in het debat over de aansprakelijkheid van platforms.

Een korte geschiedenis van de bescherming van minderjarigen online

Al zolang het internet bestaat, wordt er gewerkt aan de bescherming van kinderen en adolescenten online — dat gebeurde dus al voor sociale media, smartphones en AI opkwamen. De basis voor de huidige regels voor de bescherming van minderjarigen online werd gelegd in de jaren 1990 en begin jaren 2000, met wetgeving die het mogelijk moest maken om diensten te verlenen, bedrijfsactiviteiten uit te voeren en informatie uit te wisselen over de grenzen heen. Hoewel die regels niet uitsluitend waren opgesteld om kinderen en adolescenten online te beschermen, liggen ze wel ten grondslag aan veel van de beginselen van de huidige wetgeving op drie gebieden.

Ten eerste zijn met de regelgeving over media en digitale diensten op de interne markt gemeenschappelijke regels voor televisiediensten in heel Europa ingevoerd, inclusief beschermingsmaatregelen tegen inhoud die schadelijk kan zijn voor minderjarigen. Het eerste geharmoniseerde kader voor onlinediensten of “diensten van de informatiemaatschappij” (in het kader van de richtlijn inzake elektronische handel) ondersteunde ook de ontwikkeling van landsgrensoverschrijdende onlinediensten binnen de EU.

Het tweede gebied betreft regels voor gegevensbescherming en privacy, die voor het eerst werden vastgelegd in de gemeenschappelijke normen van de richtlijn gegevensbescherming van 1995 voor het verzamelen en gebruiken van persoonsgegevens in alle lidstaten.

Het derde gebied is consumentenbescherming. Met gemeenschappelijke EU-regels worden misleidende en agressieve handelspraktijken aangepakt. In de regels wordt erkend dat kwetsbare consumenten aanvullende bescherming nodig hebben, een

belangrijk beginsel in de digitale omgeving. Dat geldt ook wanneer kinderen en adolescenten worden blootgesteld aan handelspraktijken die een andere invloed op hen kunnen hebben dan op volwassenen.

Digitale technologie werd in de loop der tijd een steeds groter onderdeel van het dagelijks leven. De EU is deze rechtskaders daarom blijven actualiseren om in te spelen op nieuwe uitdagingen. Met de algemene verordening gegevensbescherming (AVG) zijn specifieke maatregelen ingevoerd om de persoonsgegevens van kinderen te beschermen, zoals het vragen van online toestemming. De richtlijn audiovisuele mediadiensten is uitgebreid, zodat nieuwe vormen van audiovisuele inhoud en videoplatforms er ook onder vallen. Tot slot zijn in de digitaledienstenverordening regels vastgesteld voor onlinetussenhandelsdiensten, onder meer met het specifieke doel minderjarigen te beschermen.

Deze ontwikkeling weerspiegelt een bredere trend: digitale technologieën passen niet meer in één enkele regelgevings- of juridische categorie. Op sociale media en bij andere digitale diensten worden elementen van media, communicatie, handel en gegevensverwerking met elkaar gecombineerd, vaak binnen hetzelfde platform. Een doeltreffende aanpak van de bescherming van minderjarigen online moet daarom alomvattend zijn en gebruikmaken van instrumenten op verschillende gebieden van het EU-recht, waaronder platformregelgeving, gegevensbescherming, consumentenbescherming en regelgeving op het gebied van audiovisuele media.

Door de snelle ontwikkeling en uitrol van AI nemen de risico's voor minderjarigen online ook snel toe. Tegelijkertijd blijven sociale media en andere digitale diensten zich voortdurend ontwikkelen om de aandacht van gebruikers te trekken en vast te houden in de huidige aandachtseconomie. De hulp van toezichthouders om de bescherming van minderjarigen te versterken en ervoor te zorgen dat zij veilig hun weg kunnen vinden in de wereld van sociale media+, is nu harder nodig dan ooit tevoren.

Gegevens over de onlinerisico's en -kansen voor minderjarigen

De snelle technologische veranderingen hebben kinderen ongekende mogelijkheden gegeven om met elkaar in contact te staan, hun creativiteit te uiten en informatie en steun te vinden. Kinderen zijn echter geen volwassenen, en op sociale media+ worden ze op verschillende leeftijden blootgesteld aan uiteenlopende risico's voor hun lichamelijke en geestelijke gezondheid en ontwikkeling. Ook sociaal-economische en individuele factoren, zoals gezinsachtergrond en gender, en het ontwerp van sociale media en andere digitale diensten spelen mee.

Degelijk bewijs over hoe risico's en schade verband houden met sociale media en andere digitale diensten is van cruciaal belang om passende maatregelen te kunnen nemen voor de bescherming en empowerment van minderjarigen online. Hoe schadelijk specifieke kenmerken, functies of formats van sociale media+ zijn, kan verschillen naargelang de sociale en persoonlijke omstandigheden van een kind of adolescent. Minderjarigen die tot raciale, etnische en religieuze minderheden

behoren, die lid zijn van de lhbtq+-gemeenschap, die speciale onderwijsbehoeften hebben of met bestaande geestelijke gezondheidsproblemen kampen, kunnen bijzonder kwetsbaar zijn voor negatieve online-ervaringen. Die kwetsbaarheid wordt uiteraard vergroot door sociale media en andere digitale diensten met schadelijke, manipulatieve of verslavende inhoud of ontwerpen. Het onderzoek en de verzameling van bewijs moeten mee veranderen met deze kenmerken.

Sociale media en andere digitale diensten kunnen grote risico's voor de lichamelijke en geestelijke gezondheid van minderjarigen met zich meebrengen.

Wat de lichamelijke gezondheid betreft: overmatige schermtijd komt in de plaats van sporten en spelen in de buitenlucht en kan gevolgen hebben voor de gezondheid, de conditie en de slaap van kinderen. Het gebruik van sociale media+ en digitale apparaten op jonge leeftijd verdringt de fysieke verkenning van de buitenwereld en persoonlijke sociale interacties. Dit kan van invloed zijn op de sociaal-emotionele ontwikkeling en kinderen mogelijk vatbaarder maken voor geestelijke gezondheidsproblemen. Langdurig gebruik van digitale apparaten kan ook lichamelijke problemen veroorzaken zoals spier- en skeletaandoeningen en digitale oogvermoeidheid.

Het gebruik van sociale media en andere digitale diensten brengt voor kinderen aanzienlijke risico's voor de geestelijke gezondheid met zich mee. De gevaren van sociale media+ die rechtstreekse gevolgen hebben voor de geestelijke gezondheid van kinderen, kunnen ook bestaande geestelijke gezondheidsproblemen, waaronder depressie en angst, verergeren. Ook hier zijn sociale en individuele factoren bepalend voor de risico's waaraan kinderen en adolescenten worden blootgesteld.

Over het algemeen wordt een hoog gebruik van sociale media en andere digitale diensten bij kinderen en adolescenten in verband gebracht met slaap- en concentratieproblemen en een hogere mate van depressie en angstgevoelens. Verslavende functies versterken deze effecten door de neiging te creëren om voortdurend updates te checken, *fear of missing out* (FOMO) te veroorzaken en aan te zetten tot meer sociale vergelijking. Dat kan het gevoel van eigenwaarde van minderjarigen aantasten en leiden tot meer stress. Algoritmische versterking en aanbevelingssystemen kunnen de verspreiding van desinformatie en haatzaaiende uitspraken in de hand werken. Met name kwetsbare groepen ondervinden hiervan grote nadelige gevolgen.

De kans dat minderjarigen online criminele en illegale inhoud tegenkomen, is aanzienlijk. Zowel volwassenen als minderjarigen maken doelbewust gebruik van sociale media en andere digitale diensten, waaronder gamingplatforms, om in contact te komen met kinderen en adolescenten. Risico's zijn onder meer blootstelling aan (materiaal van) seksueel misbruik van kinderen, kinderklokken, cyberpesten, radicalisering en aangezet worden tot illegale, gewelddadige of terroristische daden. Het wijdverbreide gebruik van AI-tools vormt een ernstige bedreiging voor kinderen en adolescenten omdat er kunstmatig materiaal van seksueel misbruik van kinderen mee

kan worden gemaakt (bijvoorbeeld deepfakes). Dit misbruik heeft drastische gevolgen voor de ontwikkeling en de geestelijke en lichamelijke gezondheid van minderjarigen en kan hen, in de ernstigste gevallen, het leven kosten.

Aanbieders van sociale media en andere digitale diensten blijven in de eerste plaats verantwoordelijk voor de veiligheid van minderjarigen op hun diensten.

Daarnaast spelen ouders en verzorgers een belangrijke rol bij het toezicht op de tijd die kinderen en adolescenten online doorbrengen en bij het begeleiden van minderjarigen bij de omgang met de risico's waarmee zij op sociale media+ worden geconfronteerd. Het blijft van cruciaal belang dat op elke leeftijd voor voldoende offlineactiviteiten en persoonlijke interactie wordt gezorgd.

Ondanks de vele mogelijke nadelen **biedt de wereld van sociale media+ kinderen en adolescenten ook veel kansen**. Als minderjarigen leren hoe ze veilig online kunnen communiceren en over sterke digitale vaardigheden beschikken, kan het gebruik van sociale media en andere digitale diensten bevorderlijk zijn voor hun welzijn en sociale verbondenheid, ondersteunende netwerken van leeftijdsgenoten bieden en mogelijkheden geven voor zelfexpressie, maatschappelijke betrokkenheid en onafhankelijk leren. Het is aangetoond dat gerichte initiatieven voor digitale vaardigheden, zoals het EU-initiatief "Better Internet for Kids", centra voor een veiliger internet en het opnemen van mediageletterdheid in de nationale onderwijs- en opleidingscurricula, kritisch denken kunnen bevorderen, minderjarigen weerbaarder kunnen maken tegen desinformatie en hen beter in staat kunnen stellen om veilig gebruik te maken van het internet.

Sociale media en andere digitale diensten die veilig zijn door ontwerp, kunnen bijdragen tot de empowerment en participatie van kinderen en adolescenten online door de verwerving van digitale vaardigheden te ondersteunen en de mediageletterdheid te verbeteren. Digitaal onderwijs dat is afgestemd op de leeftijdsgroep en wordt gegeven door scholen met de steun van ouders en verzorgers, kan minderjarigen ook de juiste tools in handen geven om de kansen van de onlinewereld te benutten en om te gaan met mogelijke risico's en nadelen.

De noodzaak om leeftijdsspecifieke risico's aan te pakken

Ouders krijgen het steeds moeilijker om toezicht te houden op de onlineactiviteiten van hun kinderen naarmate ze opgroeien en onafhankelijker worden. De invloed van leeftijdsgenoten wordt steeds groter. Tijdens de adolescentie worden minderjarigen steeds autonomer in hun onlinegebruik. Ze begrijpen beter welke risico's ze online kunnen tegenkomen en hoe ze deze kunnen aanpakken. Een 3-jarige en een 16-jarige hebben uiteraard verschillende behoeften. Daarom is het **belangrijk om de onlineveiligheid van kinderen aan te pakken op een manier die rekening houdt met de ontwikkeling**, een benadering die we in dit verslag hebben toegepast, **door onderscheid te maken tussen verschillende leeftijdsgroepen**:

Kinderen jonger dan 3 jaar hebben als passieve onlinegebruikers voornamelijk te maken met relationele risico's en "technoferentie"¹. De risico's zijn grotendeels te wijten aan het feit dat verzorgers directe interactie vervangen door schermtijd om kleine kinderen te kalmeren of af te leiden. Dat kan van invloed zijn op de aandachtsspanne, taalverwerving en sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen.

Tussen 3 en 5 jaar zijn kinderen, als nieuwe onafhankelijke gebruikers waarop toezicht moet worden gehouden, steeds kwetsbaarder voor de risico's van onlineomgevingen en een langere schermtijd. Sociale media en andere digitale diensten die optimaal zijn ingesteld op het geven van onmiddellijke voldoening, herhaalde beloningen en voortdurende externe stimulering, sluiten in de basis niet aan bij de capaciteiten van kinderen die in ontwikkeling zijn en kunnen hun ontwikkeling op lange termijn schaden.

Tussen 6 en 9 jaar neemt het gebruik van sociale media en andere digitale diensten door kinderen aanzienlijk toe. Er is tegelijkertijd sprake van externe feedback uit de onlinewereld (bijvoorbeeld likes, scores en leaderboards) en het ontstaan van een gevoel van eigenwaarde dat gebaseerd is op de ontwikkeling van vaardigheden in de echte wereld. Dit kan ertoe leiden dat kinderen zich meer zorgen gaan maken over hun prestaties en zich vaker met leeftijdsgenoten gaan vergelijken, waardoor ze kwetsbaarder worden voor cyberpesten, haatzaaiende uitlatingen en intimidatie door leeftijdsgenoten.

Tussen 10 en 12 jaar moeten kinderen toegang hebben tot sociale media+ om er op sociaal vlak bij te horen. Op deze leeftijd is er sterke overlap tussen de zaken waar kinderen gevoelig voor zijn in deze ontwikkelingsfase en de versterkende functies van platforms. Algoritmische aanbevelingssystemen leiden tot meer sociale vergelijking en blootstelling aan schadelijke of illegale inhoud (waaronder materiaal van seksueel misbruik van kinderen, extremistische propaganda en desinformatie) en aan een verslavende opzet die de symptomen van depressie en angstgevoelens kan verergeren. Uit recent prospectief onderzoek blijkt dat de aanschaf van een eerste smartphone voor de leeftijd van 12 (in plaats van 13) in verband kan worden gebracht met een hoger risico op depressie en andere geestelijke gezondheidsproblemen na één jaar^{vi}. Dit voorbeeld benadrukt dat kinderen onder de 13 jaar over het algemeen bijzonder kwetsbaar zijn.

Tussen 13 en 15 jaar maken adolescenten de overstap van een gecontroleerd naar een steeds autonomer gebruik van sociale media en andere digitale diensten. Op deze leeftijd worden traditionele vormen van toezicht door verzorgers en opleiders op school steeds minder doeltreffend. Risico's worden in toenemende mate bepaald door de structuren van sociale media en andere digitale diensten, in plaats van door individueel gedrag. Een belangrijke uitdaging zijn de algoritmische systemen die op

¹ Onderbrekingen van de interactie tussen ouders en kinderen door technologie.

weinig transparante wijze bepalen wat iemand te zien krijgt en het gedrag beïnvloeden.

De overgang naar autonomie is een normaal onderdeel van opgroeien in de huidige onlinewereld, zoals dat ook offline het geval is. De vraag is dus niet hoe we de groeiende autonomie van adolescenten tegen kunnen gaan, maar hoe we hen zo min mogelijk kunnen blootstellen aan schade in deze ontwikkelingsfase, waarin ze het kwetsbaarst zijn. Doeltreffende bescherming vereist een ontwikkelingsbewuste, meerlagige aanpak waarin regelgeving op het gebied van sociale media en andere digitale diensten, educatieve maatregelen en steun voor zelfregulering en kritisch mediagebruik worden gecombineerd.

Tot slot gaan adolescenten **tussen 16 en 18 jaar** door een fase van duidelijke identiteitsvorming en grotere autonomie. Door de verdere ontwikkeling van hun vaardigheden zijn ze beter in staat om onlinerisico's te begrijpen en ermee om te gaan. De neurobiologische ontwikkeling is dan echter verre van voltooid en de risico's op verslaving, angstgevoelens en geestelijke gezondheidsproblemen worden groter door het gebruik van sociale media en andere digitale diensten. Adolescenten van deze leeftijd moeten de nodige vaardigheden verwerven (bijvoorbeeld kritisch denken en evalueren) om veilig hun weg te kunnen vinden in de digitale wereld en de voordelen ervan volop te benutten.

Zes leidende beginselen voor het online beschermen en empoweren van minderjarigen

Omdat sociale media+ zowel risico's als kansen voor kinderen en adolescenten opleveren, is er behoefte aan een alomvattend beleidskader dat minderjarigen online beschermt én zelfstandiger maakt. De onderstaande **zes leidende beginselen van de medevoorzitters hebben sturing gegeven aan het werk van het speciaal panel** en komen ook naar voren in de structuur van dit verslag. Maatregelen moeten worden gebaseerd op solide bewijs en een analyse van de uitdagingen en kansen voor kinderen op het internet. Om resultaten te boeken is het van cruciaal belang dat de maatregelen doeltreffend worden uitgevoerd en geëvalueerd.

- **Beginsel 1: Ontwikkelingsbewuste aanpak (zie hoofdstuk 1)**

Er moet worden gezorgd voor regelgeving die past bij de leeftijdsgroep en gedifferentieerde begeleiding. Omdat de ontwikkeling van kinderen en adolescenten in fasen verloopt, moeten er beschermingsmaatregelen worden opgesteld en uitgevoerd die de leeftijdsspecifieke risico's aanpakken. Waar mogelijk moeten die maatregelen rekening houden met de persoonlijke en sociale omstandigheden van kinderen, die hun blootstelling aan risico's kunnen vergroten.

- **Beginsel 2: Gelijkheid en diversiteit (zie hoofdstuk 2)**

Er moet worden erkend dat de onlinerisico's en -nadelen niet gelijk zijn voor verschillende leeftijdsgroepen en sociaal-economische groepen. Gender, seksualiteit,

raciale, etnische en religieuze achtergrond, speciale onderwijsbehoeften en reeds bestaande geestelijke gezondheidsproblemen zijn allemaal bepalend voor de kwetsbaarheid van minderjarigen op het internet. Deze factoren zijn ook van invloed op de middelen en vaardigheden die ouders en verzorgers nodig hebben om kinderen en adolescenten te ondersteunen bij het verkrijgen van meer autonomie.

- **Beginsel 3: Bescherming van minderjarigen (zie hoofdstuk 3)**

Kinderen en adolescenten moeten kunnen profiteren van veilige sociale media+. Bij het ontwerp van sociale media en andere digitale diensten moet de bescherming van minderjarigen tegen schadelijke inhoud, verslavende kenmerken, digitale verwaarlozing² en onlinemisdrijven (bijvoorbeeld seksueel misbruik) worden ingebouwd. Minderjarigen moeten gemakkelijk schadelijke inhoud of kenmerken kunnen melden. Aanbieders moeten prioriteit geven aan dergelijke meldingen en schadelijke inhoud of kenmerken onmiddellijk verwijderen.

- **Beginsel 4: Verantwoordingsplicht van digitale diensten en consumentenrechten (zie hoofdstuk 3)**

Aanbieders van sociale media en andere digitale diensten moeten in de eerste plaats de verantwoordelijkheid op zich nemen om ervoor te zorgen dat de toegang tot en het gebruik van onlineruimten veilig is voor minderjarigen. Maatregelen voor de “veiligheid door ontwerp” van digitale diensten moeten worden gestimuleerd en op inhoud gebaseerde regelgeving moet snel kunnen worden gehandhaafd. De bewijslast moet bij de aanbieders van sociale media en andere digitale diensten liggen. Zij moeten aantonen dat kenmerken van hun diensten niet schadelijk zijn voordat ze kinderen en adolescenten er toegang toe geven.

- **Beginsel 5: Empowerment en mediaonderwijs (zie hoofdstuk 4)**

Er moet voor worden gezorgd dat ouders, verzorgers, leerkrachten en opleiders kinderen en adolescenten kunnen ondersteunen bij de geleidelijke overgang naar een veilig en autonoom internetgebruik. Er moeten voldoende mogelijkheden (bijvoorbeeld opleidingen op het gebied van digitale en mediageletterdheid) en adequate infrastructuur worden geboden waarmee ouders stil kunnen staan bij hun eigen activiteiten en de online-interacties van minderjarigen kunnen begeleiden. De maatregelen moeten worden afgestemd op de rol van verzorgers en opleiders, die verandert naarmate kinderen en adolescenten volwassener worden.

- **Beginsel 6: Kinderrechten en -participatie (zie hoofdstuk 4)**

Het recht van kinderen op veilige participatie, interactie en cocreatie moet worden gewaarborgd, zowel online als offline. De rechten van het kind, in de zin van de

² Er is sprake van digitale verwaarlozing als een verzorger het herhaaldelijk nalaat om aandacht te geven, te reageren, toezicht te houden of bescherming te bieden op een manier die past bij de ontwikkelingsfase, doordat digitale technologieën essentiële zorgtaken verstoren, vervangen of ondermijnen.

internationale kaders³, moeten altijd ten grondslag liggen aan maatregelen ter bescherming van kinderen. Leeftijdsgrenzen moeten de rechten van het kind eerbiedigen, evenredig en van beperkte duur zijn en worden afgewogen tegen de belangen van het kind. Ook moet er worden geïnvesteerd in offlineactiviteiten voor minderjarigen van alle leeftijden en moeten die worden gestimuleerd.

Bijzondere adviseurs van de voorzitter en medevoorzitters van het speciaal panel voor de onlineveiligheid van kinderen

Prof. Dr. Jörg M. Fegert

Dr. Maria Melchior

Prof. Dr. Jörg M. Fegert

Medisch directeur van de afdeling kinder- en jeugdpsychiatrie, psychosomatiek en psychotherapie bij het Universitair Ziekenhuis Ulm

Dr. Maria Melchior

Onderzoeksdirecteur van het Franse nationale instituut voor gezondheid en medisch onderzoek (Inserm)

³ Met name het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van het kind en de algemene opmerkingen van het Comité voor de rechten van het kind, het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie en de EU-strategie voor de rechten van het kind.

ZES LEIDENDE BEGINSELEN

voor het online beschermen en empoweren van minderjarigen

ONLINEVEILIGHEID VAN KINDEREN

ANALYSE VAN DE SITUATIE

ONTWIKKELINGSBEWUSTE AANPAK

Zorgen voor regelgeving die past bij de leeftijd en gedifferentieerde begeleiding

GELIJKHEID EN DIVERSITEIT

Erkennen van ongelijkheden wat betreft risico's, blootstelling en digitale schade voor alle groepen

BESCHERMING VAN MINDERJARIGEN

Beschermen tegen schadelijke inhoud, verslavend ontwerp, digitale verwaarlozing, misdrijven (bv. seksueel misbruik, pesten)

VERANTWOORDINGSPLICHT VAN DIGITALE DIENSTEN EN CONSUMENTENRECHTEN

Toezen op "veiligheid door ontwerp" en op inhoud gebaseerde regelgeving

EMPOWERMENT EN MEDIAONDERWIJS

Ouders en verzorgers helpen bij de ondersteuning van de digitale vaardigheden en mediageletterdheid van minderjarigen voor een verantwoord gebruik

KINDERRECHTEN EN -PARTICIPATIE

Waarborgen van het recht op veilige participatie en cocreatie online

MAATREGELEN

EVALUATIE

Belangrijkste aanbevelingen voor het online beschermen en empoweren van minderjarigen

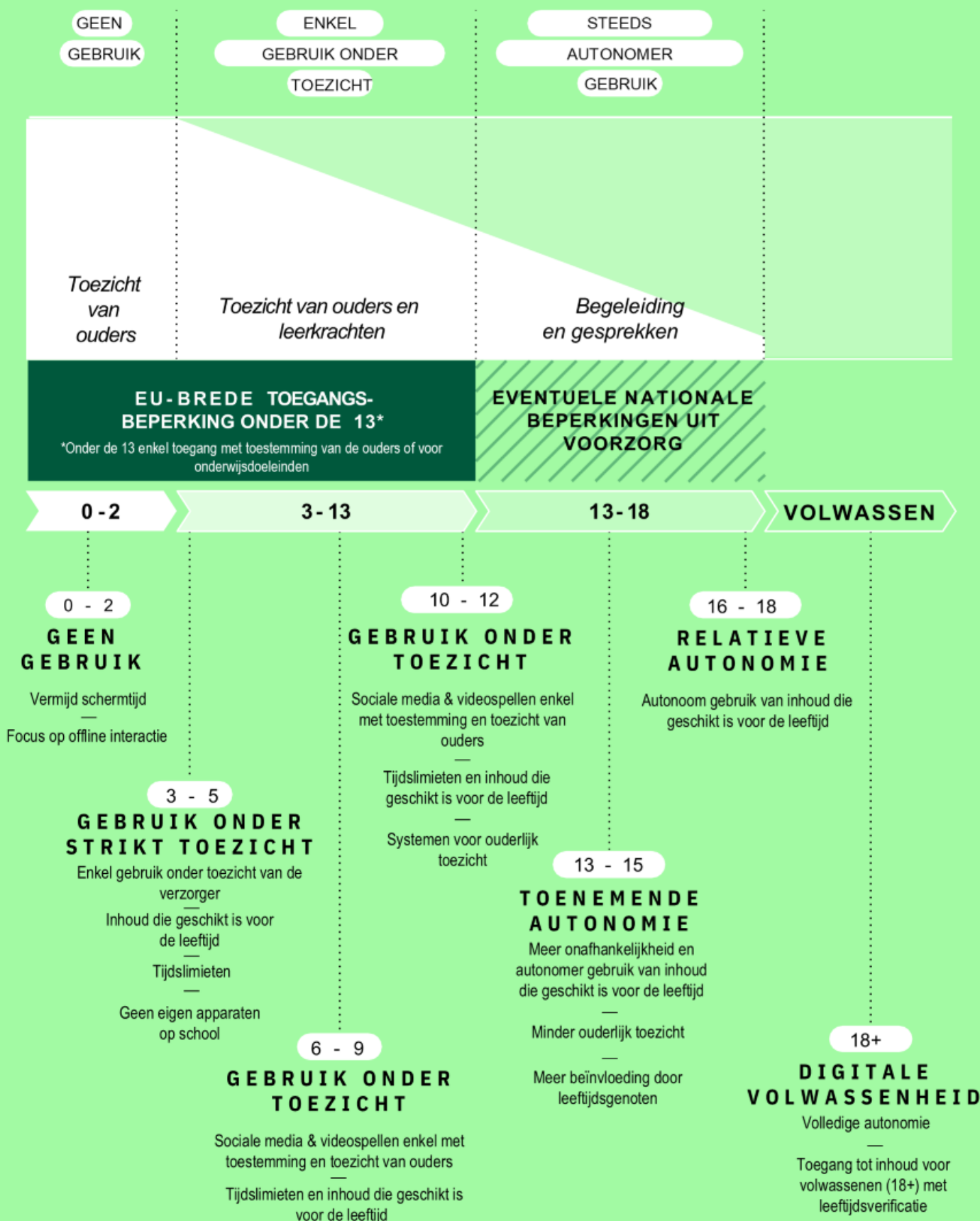
De aanbevelingen van dit verslag bouwen voort op de ontwikkelingsbewuste aanpak, weerspiegelen de zes leidende beginselen en hebben als overkoepelende doelstelling om een evenwicht te vinden tussen de noodzaak om kinderen en adolescenten online te beschermen en hun recht om deel te nemen aan en gebruik te maken van de mogelijkheden van sociale media+.

Aanbevelingen over een op de leeftijd afgestemd gebruik van sociale media en andere digitale diensten

- 1. 0-2 jaar: Vermijd schermen en sociale media+.** Het vermijden van overmatig schermgebruik tijdens de vroege kinderjaren betekent geen absoluut verbod. Het betekent dat er rekening wordt gehouden met de ontwikkelingsbehoeften van kinderen op het gebied van binding, sensorische ontwikkeling en vroege taalverwerving. Ouders en verzorgers moeten prioriteit geven aan persoonlijke interacties en zich bewust zijn van hun eigen gebruik van digitale apparaten om een positief rolmodel te kunnen zijn en “technoferentie” te voorkomen. Deze aanpak is in overeenstemming met de aanbevelingen van de Wereldgezondheidsorganisatie om verstoringen van de neurobiologische en cognitieve ontwikkeling en emotionele binding van kinderen en fysieke problemen (bijvoorbeeld gevolgen voor het gezichtsvermogen) te voorkomen.
- 2. 3-12 jaar: Gecontroleerd gebruik van op de leeftijd afgestemde sociale media+ en apparaten.** Kinderen zouden niet zonder toezicht gebruik mogen maken van apparaten met internettoegang. Scholen moeten faciliteiten bieden voor gecontroleerd en beperkt gebruik van apparaten voor educatieve doeleinden, ter ondersteuning van de digitale en mediageletterdheid, de emotionele veerkracht en het vermogen om kritisch na te denken over risico's. Ouders en verzorgers moeten toezicht houden op kinderen en ze ondersteunen om geleidelijk digitaal autonoom te worden met op de leeftijd afgestemde sociale media en andere digitale diensten. Zij moeten ook regelmatig met kinderen in gesprek gaan over de mogelijke voordelen en risico's van online-interacties. Zowel verzorgers als opleiders moeten kinderen op deze leeftijd blijven aanmoedigen om deel te nemen aan offlineactiviteiten.
- 3. 13-18 jaar: Steeds autonoom gebruik van sociale media+ die aansluiten bij de leeftijd.** Van 13 tot 18 jaar mogen adolescenten alleen toegang hebben tot sociale media en andere digitale diensten die een standaard veilige versie hebben, die passen bij de leeftijd en die actief belangrijke veiligheidsfuncties hebben geïntroduceerd (bijvoorbeeld niet eindeloos kunnen scrollen en beperkte aanbevelingen krijgen). Totdat deze standaard veilige sociale media en andere digitale diensten zijn ontwikkeld, blijft individueel en op de leeftijd afgestemd ouderlijk toezicht van essentieel belang. Toezichthouders kunnen aanvullende

voorzorgsmaatregelen overwegen. Adolescenten boven de 16 jaar worden digitaal steeds zelfstandiger, maar de risico's in verband met blootstelling aan schadelijke online-inhoud blijven ook voor hen bestaan. Daarom moeten ouders en verzorgers met hun kinderen blijven praten over hun online-ervaringen. Adolescenten moeten bevoorrechte toegang hebben tot ondersteunende diensten en klachtendiensten en gebruik kunnen maken van netwerken voor onderlinge ondersteuning die een verantwoord gebruik van sociale media en andere digitale diensten stimuleren.

Passend gebruik van sociale media+ door minderjarigen

Aanbevelingen om kinderen en adolescenten online te beschermen

- **Een geharmoniseerde EU-brede beperking van de toegang tot sociale media en andere digitale diensten voor kinderen jonger dan 13 jaar voorstellen.**

Een geharmoniseerde EU-brede beperking van de toegang tot sociale media en andere digitale diensten, waaronder AI-chatbots, voor kinderen jonger dan 13 jaar is noodzakelijk. Een geharmoniseerde toegangsbeperking zou het makkelijker maken om evenredige leeftijdscontroles uit te voeren die de rechten eerbiedigen. Ook kan de beperking stimuleren dat er vereisten op het gebied van veiligheid door ontwerp worden vastgesteld voor aanbieders van sociale media en andere digitale diensten. Kinderen jonger dan 13 jaar moeten — met een tijdslimiet — toegang hebben tot sociale media+ die passen bij hun leeftijd en uitsluitend met toestemming en toezicht van de ouders of in een onderwijscontext kunnen worden gebruikt. Vanaf de leeftijd van 13 jaar moeten adolescenten steeds autonomer gebruik kunnen maken van veilige sociale media en andere digitale diensten die geschikt zijn voor hun leeftijd.

Geharmoniseerde regels voor een EU-brede minimumleeftijd van 13 jaar zouden bijdragen tot de goede werking van de eengemaakte markt doordat er één enkel nalevingskader voor aanbieders zou zijn. Dergelijke regels zouden de handhaving en het toezicht door toezichthouders op zowel nationaal als EU-niveau vergemakkelijken. Ze zouden ook zorgen voor een gelijk niveau van onlinebescherming voor alle minderjarigen in de hele EU, ongeacht de sociaal-economische, culturele en nationale context.

- **Doeltreffende systemen voor leeftijdscontrole invoeren om veiligheid door ontwerp en op de leeftijd afgestemde benaderingen te kunnen ondersteunen voor de bescherming en empowerment van minderjarigen online.**

Methoden voor leeftijdsbevestiging (zowel leeftijdsverificatie als leeftijdsschatting) moeten evenredig zijn en voldoen aan minimumvereisten, met name met betrekking tot de grondrechten van gebruikers, inclusief de rechten van kinderen en de daarmee verband houdende waarborgen. Elke methode die wordt gebruikt om de leeftijd te controleren, moet voldoen aan de hoogste normen op het gebied van privacy en gegevensbescherming en mag niet leiden tot de verwerking van identiteitsdocumenten en biometrische gegevens om de leeftijd te schatten. Er moeten technische normen zoals zero-knowledge proof worden gebruikt om ervoor te zorgen dat zowel het platform dat nodig is om de leeftijd te beoordelen als de aanbieder van leeftijdsverificatie geen informatie ontvangt die kan leiden tot het volgen of identificeren van de gebruiker.

Leeftijdsbevestigingsmethoden moeten nauwkeurig zijn bij het bepalen van de leeftijd of leeftijdsgroep en moeten in reële omstandigheden gemakkelijk en

betrouwbaar zijn in gebruik. De methoden moeten robuust zijn om omzeiling en cyberdreigingen te voorkomen, inclusief (en niet-discriminerend) zijn en in gelijke mate beschikbaar zijn voor iedereen die ze moet gebruiken. Aanbieders van sociale media en andere digitale diensten moeten voldoen aan de verplichting om te voorkomen dat minderjarigen in aanraking komen met risicovolle diensten of gebruikers die zich voordoen als kinderen en adolescenten.

- **De regels inzake belangrijke veiligheidskenmerken bij het ontwerp van sociale media en andere digitale diensten uitbreiden en harmoniseren.**

Er moeten veiligheidskenmerken en op de leeftijd afgestemde waarborgen worden ingebouwd in de ontwerpen van sociale media en andere digitale diensten (bijvoorbeeld potentiële beperkingen op eindeloos scrollen, automatisch afspelen, pushmeldingen en bedenkelijke gepersonaliseerde aanbevelingsfuncties). Om verslavende ontwerpen, donkere patronen, ongevraagde contacten en konijnenholen te vermijden, moeten beschermende standaardinstellingen integraal deel gaan uitmaken van sociale media en andere digitale diensten. Het uitbreiden en harmoniseren van de regels inzake belangrijke veiligheidskenmerken zou zorgen voor zekerheid en uniformiteit op sociale media+. Vanwege de snelle ontwikkeling van de technologie moeten alle regels inzake belangrijke veiligheidskenmerken aanpasbaar zijn, zodat nieuwe schadelijke kenmerken structureel kunnen worden aangepakt.

- **De bewijslast verschuiven naar aanbieders van sociale media en andere digitale diensten: zij moeten aantonen dat hun producten en diensten veilig zijn voor minderjarigen.**

Er moeten specifieke leeftijdsgrenzen gelden totdat aanbieders van sociale media en andere digitale diensten belangrijke kenmerken van een veilig ontwerp invoeren. Aanbieders mogen minderjarigen geen toegang geven tot hun diensten totdat zij hebben aangetoond dat hun diensten veilig en leeftijdsgeschikt zijn en dus voldoen aan de EU- en nationale maatregelen. Wanneer er een standaard veilige versie is, mogen functies die ongeschikt zijn voor bepaalde leeftijden (functies voor volwassenen) alleen worden geactiveerd na een doeltreffende leeftijdsbevestiging.

- **Versterken van de handhavings- en beoordelingscapaciteit.**

Gezien de vele regels die nu van toepassing zijn op de onlineveiligheid van kinderen (de digitaaldienstenverordening, de AVG, de AI-verordening enz.) moeten de toezichthoudende autoriteiten de samenwerking en de uitwisseling van informatie tussen verschillende rechtskaders intensiveren. Dit is van cruciaal belang om inconsistenties te voorkomen en te zorgen voor een samenhangende,

voorspelbare en doeltreffende juridische omgeving die geworteld is in de bescherming van de grondrechten. De Europese Commissie moet mechanismen onderzoeken die naadloze samenwerking tussen toezichthoudende autoriteiten mogelijk maken om bestaande handhavingsstructuren ten volle te benutten. Bovendien moet worden beoordeeld of er extra middelen en herstructureringen nodig zijn voor toezichthouders die verantwoordelijk zijn voor handhaving en evaluatie. Er moeten maatregelen worden overwogen om het maatschappelijk middenveld een grotere rol te geven bij de handhaving en zijn bijdrage aan de handhavingscapaciteit te vergroten, onder meer via bestaande structuren. De handhavingsacties moeten elkaar aanvullen en niet met elkaar in strijd zijn.

- **Snel maatregelen nemen om ervoor te zorgen dat aanbieders van sociale media en andere digitale diensten de duidelijke verplichting hebben om online seksueel misbruik van kinderen, ook in interpersoonlijke communicatie, te voorkomen, op te sporen, te melden en te blokkeren.**

De lacune die momenteel bestaat op het gebied van de veiligheid van kinderen door het verstrijken van de tijdelijke verordening tot vaststelling van regels ter voorkoming en bestrijding van seksueel misbruik van kinderen, moet snel worden verholpen. De medewetgevers van de EU moeten de voorgestelde langetermijnverordening ter voorkoming en bestrijding van seksueel misbruik van kinderen snel vaststellen. Meer dan 80 % van de onderzoeken naar seksueel misbruik van kinderen begint met meldingen van aanbieders van sociale media en andere digitale diensten. Kinderen zijn vaak te bang om misbruik te melden. Het opsporen van materiaal van seksueel misbruik van kinderen, ook in interpersoonlijke communicatie, is vaak de enige manier om het een halt toe te roepen.

- **De lidstaten kunnen voor gebruikers vanaf 13 jaar uit voorzorg aanvullende toegangsbeperkingen voor sociale media en andere digitale diensten invoeren.**

Deze extra toegangsbeperkingen uit voorzorg moeten een aanvulling vormen op de EU-brede toegangsbeperking voor sociale media en andere digitale diensten voor kinderen onder de 13 jaar. Adolescenten kunnen alleen toegang krijgen tot sociale media+ die veilig zijn wat betreft inhoud en ontwerp, geschikt zijn voor hun leeftijd en ontworpen zijn met oog voor hun rechten en behoeften. De lidstaten hebben uiteenlopende historische en nationale contexten en kunnen de voorkeur geven aan een leeftijdsdrempel die hoger ligt dan 13 jaar. Alle aanvullende nationale toegangsbeperkingen uit voorzorg moeten voortdurend worden geëvalueerd en mogelijk opnieuw worden beoordeeld wanneer sociale media en andere digitale diensten standaard veilig zijn gemaakt voor kinderen en adolescenten.

- **De handhaving van de regels inzake de toegang tot gegevens en de analyse ervan door onderzoekers versterken.**

De gedelegeerde handeling van juli 2025 over artikel 40 van de digitaledienstenverordening biedt erkende onderzoekers in principe een nieuw traject om toegang te krijgen tot gegevens van onlineplatforms. Die gegevens kunnen worden gebruikt om onderzoek te verrichten dat bijdraagt tot het opsporen, in kaart brengen en begrijpen van systeemrisico's en tot het beoordelen van risicobeperkende maatregelen die de onlineveiligheid van kinderen bevorderen.

Of dit traject zijn belofte waarmaakt, hangt ten eerste af van de naleving door aanbieders van sociale media en andere digitale diensten en de doeltreffende handhaving door toezichthouders. Ook is het afhankelijk van de omvang van de diensten en de kwaliteit en continuïteit van de verstrekte gegevens. De Commissie moet de operationele prestaties van de vereisten voor de toegang tot en analyse van gegevens op grond van artikel 40 evalueren na de eerste ervaringen van onderzoekers in het kader van de gedelegeerde handeling. Dat is belangrijk om ervoor te zorgen dat onlineplatforms gevolg geven aan verzoeken om toegang tot gegevens voor nalevings-, risicobeoordelings- en onderzoeksdoeleinden.

Verplichtingen inzake gegevenstoegang zijn niet alleen een belangrijk onderdeel van de transparantietoolbox van de digitaledienstenverordening, maar maken ook deel uit van de ruimere verantwoordelijkheden van aanbieders van sociale media en andere digitale diensten op het gebied van risicobeperking. Kleinere platforms moeten ook worden gestimuleerd om onderzoekers toegang te verlenen tot gegevens, gezien de risico's die deze platforms inhouden voor minderjarigen en de rol van onafhankelijk toezicht bij het aanpakken van deze risico's. Het gebruik van de FAIR-principes⁴ voor het beheer van wetenschappelijke gegevens moet de norm zijn bij de uitvoering van artikel 40.

Aanbevelingen om kinderen en adolescenten online te empoweren

- **Minderjarigen meer veilige mogelijkheden bieden om actief deel te nemen aan het vormgeven van sociale media+.**

Kinderen en adolescenten moeten zinvolle mogelijkheden krijgen voor het actief helpen vormgeven van wetgeving, beleid en educatieve initiatieven ter bevordering van de veiligheid en empowerment van kinderen online. Het gebruik van de

⁴ De FAIR-principes voor het beheer van wetenschappelijke gegevens werden in 2016 geïntroduceerd in een artikel in het tijdschrift *Scientific Data*. De principes zijn bedoeld om de infrastructuur ter ondersteuning van het hergebruik van wetenschappelijke gegevens te verbeteren door ervoor te zorgen dat machines en personen gegevens gemakkelijker kunnen vinden en gebruiken. Zie: Wilkinson, M.D., et al. (2016). [The FAIR Guiding Principles for scientific data management and stewardship](#). *Scientific Data*, 3.

instrumenten voor kinder- en jongerenparticipatie moet hiervoor worden uitgebreid. Meer in het bijzonder moeten kinderen worden betrokken bij het gezamenlijk ontwerp van veiligheidsbeleid, opleidingsprogramma's, evaluaties en richtsnoeren. De maatregelen moeten voortdurend worden gemonitord en geëvalueerd om het effect ervan op de veiligheid en de rechten van kinderen te beoordelen.

Participatieprocessen moeten ervoor zorgen dat kinderen duidelijke informatie krijgen, begrijpen hoe hun bijdragen zullen worden gebruikt en feedback ontvangen over de resultaten. Er moeten bijzondere inspanningen worden geleverd om kinderen uit kansarme, gemarginaliseerde en kwetsbare groepen deel te laten nemen. Alle activiteiten waarbij kinderen betrokken zijn, moeten gepaard gaan met passende beschermingsmaatregelen.

- **De klachtenmechanismen en consumentenrechten voor kinderen en adolescenten verbeteren.**

Aanbieders van sociale media en andere digitale diensten moeten meldingen en klachten van kinderen en adolescenten met prioriteit behandelen bij procedures voor inhoudsmoderatie. De verplichtingen van aanbieders uit hoofde van bestaande kaders moeten worden aangescherpt zodat er voldoende middelen worden uitgetrokken voor hulplijnen en klachtenmechanismen. Deze mechanismen moeten leeftijdsgeschikt, gebruiksvriendelijk, toegankelijk, privacyvriendelijk en doeltreffend zijn.

- **Acties op het gebied van digitaal onderwijs en digitale geletterdheid voor minderjarigen, ouders, verzorgers, leerkrachten en opleiders gangbaar maken.**

Digitaal onderwijs en digitale geletterdheid moeten op elk onderwijsniveau worden behandeld, als essentiële basisvaardigheden voor minderjarigen, ouders en leerkrachten. In het digitaal onderwijs moet ook digitaal welzijn worden geïntegreerd voor iedereen.

Onderwijs moet kinderen en adolescenten leren om online-informatie en -bronnen kritisch te beoordelen en manipulatietechnieken zoals desinformatie, deepfakes en gerichte reclame te herkennen. Het moet er ook voor zorgen dat minderjarigen, ouders en leerkrachten begrijpen hoe digitale inhoud wordt gemaakt en gedeeld en hoe algoritmen bepalen wat gebruikers te zien krijgen en ervaren op sociale media+.

Gestructureerde voorlichting over onlineveiligheid moet voor praktische vaardigheden zorgen op het gebied van de bescherming van persoonsgegevens, het beheer van privacyinstellingen, het behoud van veilige digitale identiteiten en de herkenning van risico's, met name op sociale media, in berichtendiensten en in game-omgevingen. Die vaardigheden moeten geleidelijk worden ontwikkeld: eerst

worden basisgewoonten op het gebied van veiligheid aangeleerd, vervolgens wordt er toegewerkt naar een diepgaander inzicht in digitale voetafdrukken, toestemming en platformrisico's. Gezond schermgebruik moet worden aangepakt door middel van richtsnoeren over balans, aandachtsbeheer en het herkennen van buitensporig of schadelijk gebruik.

- **Meer mogelijkheden en adequate infrastructuur tot stand brengen om offlineactiviteiten te ondersteunen.**

De lidstaten en lokale overheden moeten ervoor zorgen dat betaalbare sport, kunst, jeugdclubs, bibliotheken en gemeenschapsruimten beschikbaar blijven en toegankelijker worden om gezonde offline-interactie aan te moedigen en aantrekkelijke alternatieven voor overmatig schermgebruik bij minderjarigen te creëren. Dit betekent onder meer dat er moet worden geïnvesteerd in veilige, inclusieve omgevingen die passend zijn voor de leeftijdsgroep en waarin minderjarigen contacten kunnen leggen, kunnen leren, kunnen spelen en goede banden kunnen opbouwen binnen hun gemeenschap.

- **De cocreatie van richtsnoeren voor ouders bevorderen.**

De EU en de lidstaten moeten samen met ouderverenigingen de ontwikkeling van richtsnoeren voor ouders bevorderen. De richtsnoeren zouden duidelijk en toegankelijk advies kunnen bevatten, zodat ouders en verzorgers minderjarigen beter kunnen helpen om veilig, verantwoordelijk en positief met sociale media+ om te gaan. De richtsnoeren moeten praktisch advies verstrekken over belangrijke gebieden, waaronder onlineveiligheid en -privacy, digitaal welzijn, ethisch en verantwoord gebruik en toegang tot ondersteuning.

- **Zorgen voor voldoende overheidsfinanciering en gemeenschappelijke normen voor maatschappelijke organisaties en collegiaal advies.**

De EU en de lidstaten moeten ervoor zorgen dat de centra voor een veiliger internet en vergelijkbare maatschappelijke organisaties voldoende financiële middelen blijven ontvangen en dat hun werkzaamheden gebaseerd worden op gemeenschappelijke normen die door deskundigen zijn ontwikkeld. Dat is van vitaal belang voor de voortzetting en de verdere ontwikkeling van hun activiteiten, waaronder voorlichtingen, opleidingen en ondersteunende diensten. Overheidsfinanciering is cruciaal om onafhankelijkheid en cohesie te waarborgen.

De financiering moet ook de verdere ontwikkeling van collegiaal advies, hulplijnen, meldpunten, onderwijsmiddelen, voorlichtingscampagnes en activiteiten voor capaciteitsopbouw ondersteunen. Er moeten extra investeringen worden gedaan om de zichtbaarheid, de toegankelijkheid en het bereik van die faciliteiten te

vergroten, ook onder kwetsbare minderjarigen, en om initiatieven ter bevordering van veiligere sociale media+ te ondersteunen.

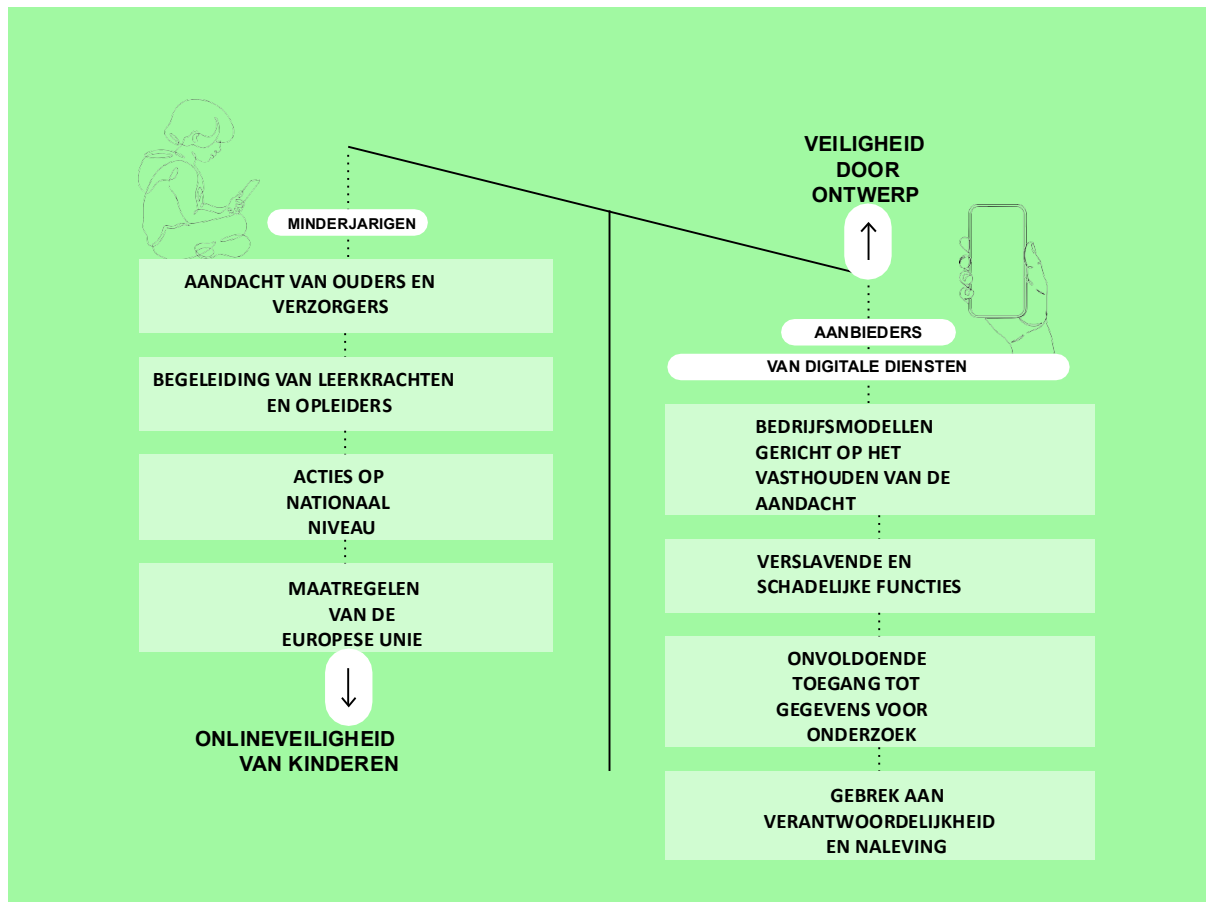
- **Langetermijnfinanciering beschikbaar stellen voor grootschalig Europees longitudinaal onderzoek en steun blijven verlenen aan gerandomiseerd gecontroleerd onderzoek.**

Verschillende voorbeelden, zoals het Noord-Amerikaanse onderzoek naar de cognitieve ontwikkeling van het brein van adolescenten (North American Adolescent Brain Cognitive Development (ABCD) Study)⁵, zouden als inspiratiebron kunnen dienen voor grootschalig Europees longitudinaal onderzoek in verband met de onlineveiligheid van kinderen. Het is belangrijk dat er resultaten van een grootschalig Europees longitudinaal onderzoek (dat een periode van tien jaar of langer bestrijkt) beschikbaar zijn ter ondersteuning van een ontwikkelingsbewuste en neurobiologische benadering van de onlineveiligheid van kinderen. Dat zou helpen om lacunes aan te pakken in de grotendeels onderling samenhangende bevindingen in de Europese context met betrekking tot de gevolgen van het gebruik van sociale media en andere digitale diensten voor de ontwikkeling, de lichamelijke en geestelijke gezondheid van minderjarigen en hun blootstelling aan negatieve online-ervaringen.

Gerandomiseerde gecontroleerde onderzoeken zijn ook van groot belang om de empirische onderbouwing van beleid te versterken. De financiering van onderzoek moet uitdrukkelijk ontwikkelingsbewuste en psychopathologische benaderingen ondersteunen waarbij wordt gekeken naar de vatbaarheid van minderjarigen voor onlinerisico's en de beïnvloeding daarvan door sociale en individuele factoren in de kindertijd en de adolescentie.

⁵ De ABCD Study is het grootste langetermijnonderzoek naar hersenontwikkeling en de gezondheid van kinderen in de Verenigde Staten. De studie kijkt naar de gedragsontwikkeling van meer dan 11 000 kinderen, die gevolgd worden vanaf hun negende of tiende levensjaar en tijdens de adolescentie, totdat ze jongvolwassen zijn. De verzamelde gegevens zullen het mogelijk maken basishoudingen voor de ontwikkeling van de hersenen van adolescenten vast te stellen en de invloed van geslacht, gender, slaap, lichaamsbeweging en schermtijd op de ontwikkeling van adolescenten te onderzoeken. De bevindingen zullen ook helpen om inzicht te krijgen in de ontwikkeling van geestelijke gezondheidsproblemen tijdens de adolescentie en het verband daarvan met drugsmisbruik.

Figuur 2: Het ecosysteem in evenwicht brengen: veiligheid door ontwerp op sociale media+

Onlineveiligheid

TIPS VOOR KINDEREN EN TIENERS

Ken je rechten – vergeet niet dat je het recht hebt om online beschermd en gerespecteerd te worden.

Wees online vriendelijk voor anderen – sociale media en games moeten voor iedereen een aangename ervaring zijn. Behandel anderen met respect, zoals je ook zelf behandeld zou willen worden.

Denk na voor je post – foto's, video's en opmerkingen kunnen voor altijd online blijven staan. Deel alleen dingen waarvan je het niet erg zou vinden als anderen die jaren later nog kunnen zien.

Bescherm je gegevens – deel online geen persoonlijke gegevens zoals je volledige naam, adres, school, telefoonnummer, wachtwoorden en live locatie.

Vergeet niet dat AI een tool is, geen echte persoon – AI kan fouten maken en onjuiste informatie en neppe beelden, video's, stemmen en berichten genereren.

Doe een check voordat je iets vertrouwt of deelt – niet alles wat je online ziet is waar. Kijk altijd kritisch naar informatie, met name verrassende verhalen, video's of berichten, en zoek betrouwbare bronnen voordat je informatie deelt.

Herken gevaar – denk twee keer na over vreemde verzoeken van "vrienden van vrienden", een aanbod dat te mooi is om waar te zijn of berichten die je onder druk proberen te zetten en je vragen snel een beslissing te nemen.

Accepteer geen foto's of chatverzoeken van mensen die je niet kent – als je twijfelt aan iemands leeftijd of identiteit, vraag dan een volwassene om te controleren wie het is (of zeg dat je vader/moeder naast je staat en let op de reactie).

Gebruik privacy- en beveiligingsinstellingen – houd je accounts privé, gebruik sterke wachtwoorden en schakel waar mogelijk extra beveiligingsfuncties in.

Deel geen privébeelden – deel nooit intieme foto's of video's, ook niet als je onder druk wordt gezet (vooral als je jonger bent dan 18 jaar). Zodra je de beelden deelt, heb je er geen controle meer over.

Blokkeer, meld en bewaar bewijsmateriaal – als iemand je online pest, oplicht, bedreigt of ongemakkelijk laat voelen, moet je diegene blokkeren, een melding doen en screenshots of berichten bewaren.

Praat met een volwassene die je vertrouwt als iets niet goed voelt – je stelt je niet aan en hulp vragen brengt je niet in de problemen.

Help het internet veiliger te maken – leer hoe apps, games, websites, algoritmen en AI werken en help anderen te beschermen.

Laat je stem horen – blijf betrokken en werk mee aan de toekomst van de digitale wereld.

Onlineveiligheid

TIPS VOOR OUDERS EN VERZORGERS

Help uw kind bij een gezond schermgebruik – beperk de schermtijd, van helemaal geen schermtijd voor kinderen van 0 tot 2 jaar tot een schermtijd die past bij de leeftijd voor kinderen tot 10 of 12 jaar, onder uw toezicht. Ook met adolescenten van 13 tot 18 jaar moet u het hebben over een beperkte schermtijd, zodat ze voldoende tijd hebben om te studeren en offline af te spreken met vrienden.

Controleer of apps en games aansluiten bij de leeftijd van uw kind.

Jongere kinderen (tot 12 jaar) **mogen alleen consoles en apparaten gebruiken met een volwassene erbij.**

Sta niet toe dat er apparaten worden gebruikt in de badkamer, in de slaapkamer of tijdens de maaltijd.

Let op de toon van de gesprekken van uw kinderen online en tijdens het gamen en wees op uw hoede bij “rode vlaggen”.

Breng samen tijd online door – vraag uw kind om zijn of haar favoriete content met u te bekijken.

Lever geen kritiek op wat uw kind leuk vindt – help uw kind om een eigen oordeel te vormen (zo krijgt u ook een idee van wat het algoritme aan uw kind voorstelt).

Moedig uw kind aan om met u te praten als het zich zorgen maakt over iets online – verzeker uw kind dat je hem of haar zal helpen, niets zal verwijten, niet zal straffen en het apparaat niet zal afpakken.

Blijf praten over onlineveiligheid als uw kind ouder wordt, ook tussen de 16 en 18 jaar en daarna.

Vermijd sharenting – denk zorgvuldig na voordat u foto's of video's van uw kinderen of tieners online deelt. Onbekenden en AI kunnen die informatie op veel manieren gebruiken.

Stel een voorbeeld – blijf niet vastgelijmd zitten aan uw apparaat wanneer uw kinderen in de buurt zijn. Geef hun de aandacht die ze verdienen en mis geen belangrijke momenten en gesprekken met uw kind.

Lijst van alle aanbevelingen van de medevoorzitters per hoofdstuk

Hoofdstuk 1: Een ontwikkelingsbewuste aanpak van de onlineveiligheid van kinderen

1. Stel op de leeftijd afgestemde maatregelen voor de bescherming van kinderen online op en pas deze toe
2. Zorg voor veilige onlineruimten voor minderjarigen
3. Empower minderjarigen en de mensen om hen heen
4. 0-2 jaar - Maak verzorgers bewuster van het belang van directe, menselijke interactie voor de ontwikkeling vanaf de vroege kinderjaren
5. 0-2 jaar - Vermijd het gebruik van sociale media en andere digitale diensten en beperk de schermtijd zoveel mogelijk, met name voor kinderen jonger dan 3 jaar
6. 0-2 jaar - Beperk het delen van gegevens van kinderen via socialemediaprofielen
7. 3-12 jaar - Zorg ervoor dat kinderen internet gestructureerd en onder toezicht gebruiken
8. 3-12 jaar - Bied kinderen en de mensen om hen heen kwalitatief onderwijs aan over digitale middelen en digitaal welzijn
9. 13-18 jaar - Zorg ervoor dat adolescenten internet steeds autonomer leren gebruiken

Hoofdstuk 2: Gegevens over de risico's waarmee minderjarigen online worden geconfronteerd

10. Verzamel meer gegevens over gebieden die te weinig zijn onderzocht om empirisch onderbouwde beleidsvorming te versterken
11. Sociale media en andere digitale diensten moeten actief gebruikmaken van onafhankelijke academische expertise bij het ontwerp van strategieën en instrumenten voor risicobeperking
12. Stel langetermijnfinanciering beschikbaar voor grootschalig Europees longitudinaal onderzoek en blijf steun verlenen aan gerandomiseerd gecontroleerd onderzoek
13. Investeer in beveiligde, gedeelde Europese onderzoeksinfrastructuur om veilige toegang tot gegevens van minderjarigen mogelijk te maken

14. Versterk de handhaving van de regels over de toegang tot gegevens en de analyse ervan door onderzoekers

Hoofdstuk 3: Bescherming van minderjarigen in een snel veranderende omgeving op sociale media+

15. Stel een geharmoniseerde EU-brede beperking van de toegang tot sociale media en andere digitale diensten voor minderjarigen jonger dan 13 jaar voor
16. Voer doeltreffende systemen voor leeftijdsbevestiging in om leeftijden te kunnen controleren en veiligheid door ontwerp en op de leeftijd afgestemde benaderingen te kunnen ondersteunen voor de onlinebescherming en -empowerment van minderjarigen
17. Breid de regels inzake belangrijke veiligheidskenmerken bij het ontwerp van sociale media en andere digitale diensten uit en harmoniseer deze regels
18. Verschuif de bewijslast naar aanbieders van sociale media en andere digitale diensten: zij moeten aantonen dat hun producten en diensten veilig zijn voor minderjarigen
19. Versterk de handhavings- en beoordelingscapaciteit
20. Neem snel maatregelen om ervoor te zorgen dat aanbieders van sociale media en andere digitale diensten de duidelijke verplichting hebben om online seksueel misbruik van kinderen, ook in interpersoonlijke communicatie, te voorkomen, op te sporen, te melden en te blokkeren
21. De lidstaten kunnen voor gebruikers vanaf 13 jaar uit voorzorg aanvullende toegangsbeperkingen voor sociale media en andere digitale diensten invoeren
22. Versterk het beleid inzake consumentenbescherming om minderjarigen online te beschermen
23. Monitor en evalueer het effect van de uitgevoerde maatregelen voortdurend
24. Bij de verwerking van gegevens van kinderen in het kader van de AVG moeten sociale media en andere digitale diensten ervoor zorgen dat de belangen van kinderen vooropstaan
25. Zorg voor een doeltreffende uitvoering van de richtlijn productaansprakelijkheid

Hoofdstuk 4: Minderjarigen goed hun weg laten vinden in de digitale wereld

26. Bied minderjarigen meer veilige mogelijkheden om actief deel te nemen aan het vormgeven van de socialemedia+-omgeving
27. Versterk de klachtenmechanismen en consumentenrechten voor kinderen en adolescenten

28. Financier en bevorder de oprichting en het gebruik van op de EU-waarden gebaseerde sociale media en andere digitale diensten waar minderjarigen veilig met elkaar kunnen communiceren
29. Maak acties op het gebied van digitaal onderwijs en digitale geletterdheid gangbaar voor minderjarigen, ouders en verzorgers, leerkrachten en opleiders
30. Breng meer mogelijkheden en adequate infrastructuur tot stand om offlineactiviteiten te ondersteunen
31. Bevorder de cocreatie van richtsnoeren voor ouders
32. Zorg ervoor dat ouders en verzorgers voortdurend worden ondersteund met geavanceerde en actuele controle- en toezichttools
33. Zorg voor voldoende overheidsfinanciering en gemeenschappelijke normen voor maatschappelijke organisaties en collegiaal advies
34. Zorg ervoor dat verslavingen en andere psychische aandoeningen in verband met het gebruik van sociale media en andere digitale diensten in het gezondheidsstelsel kunnen worden gediagnosticeerd en behandeld
35. Zorg ervoor dat digitale en mediageletterdheid worden opgenomen in lerarenopleidingen en ouders bij die geletterdheid worden betrokken
36. Bevorder AI-geletterdheid als integraal onderdeel van digitaal onderwijs
37. Scholen moeten gestructureerde mogelijkheden bieden om de geestelijke gezondheid en het digitale welzijn te verbeteren
38. Bij onderwijsmaatregelen moet bijzondere aandacht worden besteed aan kwetsbare groepen
39. Investeer in veilige, preventieve, robuuste en betrouwbare digitale onderwijsinfrastructuur

Eindnoten – Voorwoord

- ⁱ Europese Commissie (2026). [Digitaal decennium – Eurobarometerverslag – februari – maart 2026](#).
- ⁱⁱ Deens voorzitterschap, Raad van de Europese Unie (2026). [De Jutland-verklaring over het vormgeven van een veilige onlinewereld voor minderjarigen](#).
- ⁱⁱⁱ Europees Parlement (2025). [Bescherming van minderjarigen online – Resolutie van het Europees Parlement van 26 november 2025 inzake de bescherming van minderjarigen online \(2025/2060\(INI\)\)](#).
- ^{iv} Europese Raad (2026). [Conclusies van de Europese Raad](#), 19 maart 2026.
- ^v G7 (2026). [Oproep van de leiders voor een veiligere digitale ruimte voor minderjarigen](#).
- ^{vi} Children's Hospital of Philadelphia (2026). [Age Limits Alone Won't Fix Smartphone Risks, Suggests Children's Hospital of Philadelphia Study](#). Geraadpleegd op 12 juli 2026.